Өзбекстан Республикасы атынан ШЕШИЎШИ ҚАРАР

Шымбай районы

2024-жыл 21-октябрь

Шымбай районлар аралық экономикалық судының судьясы Б.Т.Бекмуратов, усы күни Өзбекстан Саўда санаат палатасы Қарақалпақстан Республикасы басқармасы «Shimbay da'n» жуўапкершилиги шекленген жәмийетиниң мәпин қорғап, жуўапкер «Saribaev Sayipnazar» фермер хожалығынан 4 306 789,68 сом тийкарғы қарызын даўагер пайдасына өндириўди сораған даўа арзасына тийкар қозғатылған экономикалық исти әпиўайыластырылған ис жүритиў тәртибинде көрип шығып, төмендегилерди

АНЫКЛАДЫ:

Өзбекстан Саўда санаат палатасы Қарақалпақстан Республикасы басқармасы (буннан кейин текстте ССП деп жүритиледи) «Shimbay da'n» жуўапкершилиги шекленген жәмийети (буннан кейин текстте даўагер деп жүритиледи)ниң мәпин қорғап, жуўапкер «Saribaev Sayipnazar» фермер хожалығы (буннан кейин текстте жуўапкер деп жүритиледи)нан 4 306 789,68 сом тийкарғы қарызын даўагер пайдасына өндириўди сораған.

Өзбекстан Республикасының Экономикалық процессуал кодекси (буннан кейин текстте — ЭПК деп жүритиледи) 203^4 -статьясы екинши ҳәм төртинши бөлимлерине муўапық жуўапкер даўа арза бойынша жазба пикирин даўа арзасын өндириске қабыл етиў ҳәм ис қозғатыў ҳаққындағы уйғарыў шығарылған күннен баслап он бес күнлик мүддет ишинде судқа өзи тийкарланып атырған ҳүжжетлер ҳәм дәлийллерди қосымша қылған ҳалда усыныўға ҳақылы. Жазба пикирге оның көширме нусқасы даўагерге жиберилгенлигин тастыйықлаўшы ҳүжжет қосымша қылынады.

Даўа арзасының судқа жиберилиўи ҳаққында тийисли тәртипте хабардар қылынған жуўапкер тәрепинен даўа арза бойынша жазба пикир усынылмағанлығы даўа арзаны әпиўайыластырылған ис жүритиў тәртиби бойынша көрип шығыўға тосқынлық қылмайды.

Суд, жуўапкер тәрепинен даўа арза бойынша ҳеш қандай қарсы пикир усынылмағанлығы себепли даўа арзаны әпиўайыластырылған ис жүритиў тәртиби бойынша көрип шығыў мүмкин деген жуўмаққа келди.

Суд, истеги топланған хүжжетлерди үйренип шығып, даўа арзаны толық қанаатландырыўды лазым тапты.

Өзбекстан Республикасының Пуқаралық кодекси (буннан кейин текстте – ПК деп жүритиледи) 8 ҳәм 234-статьяларына тийкарланып, миннетлемелер шәртнамадан, зыян жеткизиў нәтийжесинде ҳәмде усы Кодексте көрсетилген басқа тийкарлардан келип шығады.

Бул жағдайда тәреплердиң миннетлемелери мәмлекет мұтәжликлери ушын масақлы дән сатып алыў бойынша контрактация шәртнамасынан келип шыққан.

ПКниң 437-статьясына муўапық, өним жеткерип бериў шэртнамасына тийкар исбилерменлик жумысы менен шуғылланып атырған өним жеткерип бериўши сатыўшы шэртлесилген мүддетте яки мүддетлерде өзи ислеп шығаратуғын яки сатып алатуғын өнимлерди сатып алыўшыға исбилерменлик жумысында пайдаланыў ушын, жеке, шаңарақлық мақсетлерде, күндекли турмыста ҳам соған уқсас басқа мақсетлерде пайдаланыў менен байланыслы болмаған басқа мақсетлерде пайдаланыў ушын тапсырыў, сатып алыўшы болса өнимлерди қабыл етип алыў ҳэм олардың ҳақысын төлеў миннетлемесин алады.

ПКниң 236-статьясына муўапық, миннетлемелер миннетлеме шәртлерине ҳәм нызамшылық талапларына муўапық, бундай шәртлер ҳәм талаплар болмағанда-ис қатнасықлары яки әдеттеги қойылатуғын басқа талапларға муўапық лазым дәрежеде орынланыўы керек.

Ис хүжжетлерине қарағанда, тәреплер орталарында 2021-жыл 23-август күни 13-санлы мәмлекет мүтәжликлери ушын масақлы дән сатып алыў бойынша контрактация шәртнамасы дүзилген болып, усы шәртнаманың 1.1-бәндлерине тийкар, жуўапкер даўагерге 2022-жыл хасылы есабынан 5 гектар жер майданынан мәмлекет стандарты бойынша 6,5 тонна бийдай өнимин тапсырыў миннетлемесин алған, даўагер болса усы шәртнамада белгиленген муғдарда ҳәм тәртипте бийдай туқымы менен тәмийнлеў, жетилистирилген өнимди қабыл етип алыў ҳәм оның ҳақысын төлеў миннетлемесин алған.

Усы даўагер тәрепинен шәртнама миннетлеме шәртлери лазым дәрежеде орынланған, ал жуўапкер тәрепинен миннетлеме шәртлери лазым дәрежеде орынланбағанлығы себепли жуўапкердиң даўагер алдында 4 306 789,68 сом қарызы жүзеге келген. Бул жағдайлар иске қосылған есапфактура ҳәмде 2023-жыл 20-ноябрь жағдайына дүзилген салыстырыў дәлалатнамасы менен тастыйқланған.

Сонлықтан, суд ССПның тийкарғы қарызын өндириўди сораған талабын тийкарлы деп есаплап, даўа талабын 4 306 789,68 сомға толық қанаатландырыўды мақул тапты.

Буннан тысқары, ЭПК 118-статьясының биринши, бесинши ҳәм алтыншы бөлимлерине муўапық суд қәрежетлери исте қатнасыўшы шахслардың қанаатландырылған даўа талаплары муғдарына муўапық түрде олардың мойнына жүклетиледи.

Даўагердиң талаплары ол судқа мүрәжат қылғаннан соң жуўапкер тәрепинен ықтыярый рәўиште қанаатландырылса, суд қәрежетлери жуўапкердиң мойнына жүклетиледи.

Егер даўагер тәрепинен билдирилген неустойканы өндириў ҳаққындағы талап тийкарлы болып, бирақ оның муғдары нызам ҳүжжетлеринде белгиленген ҳуқықтан пайдаланылған ҳалда суд тәрепинен кемейтирилген болса, суд қәрежетлериниң кемейтирилиўи есапқа алынбаған ҳалда

өндирилиўи лазым болған неустойка суммасынан келип шыққан ҳалда, суд қәрежетлери жуўапкердиң мойнына жүклетилиўи лазым.

Республикасының Өзбекстан «Мәмлекетлик бажы ҳаққында»ғы кылынған Мәмлекетлик косымша бажы ставкалары муғдарларының 2-бәнди «а» киши бәндинде мүлкий түске ийе даўа арзалар ушын даўа бахасының 2 пайызы муғдарында, бирақ базалық есаплаў муғдарының 1 есесинен кем болмаған муғдарда мәмлекетлик бажы ҳәм суды Президиумының Республикасы Жоқарғы 28-декабрьдеги РС-71-22-санлы қарарында барлық ислер бойынша базалық есаплаў муғдарының 10 пайызы муғдарында почта кәрежети төленетуғынлығы көрсетилген.

Сондай-ақ, Өзбекстан Республикасы Президентиниң 2023-жыл 17-ноябрдеги «Ис ҳақи, пенсиялар ҳәм напақалар муғдарын асырыў ҳаққында»ғы ПФ-196-санлы Пәрманына тийкар 2023-жыл 1-декабрден баслап базалық есаплаў муғдары 340 000 сом етип белгиленген.

Даўагер тәрепинен ис бойынша алдыннан 34 000 сом почта қәрежети төленген.

Сол себепли, исти көриў нәтийжеси менен суд жуўапкерден республика бюджетине 340 000 сом мәмлекетлик бажы ҳәмде даўагер пайдасына ис бойынша төленген 34 000 сом почта ҳәрежетин өндириўди лазым тапты.

Жоқарыдағыларға тийкар ҳәм Өзбекстан Республикасының Экономикалық процессуал кодекси 118, 176-179, 203¹-203⁵-статьяларын басшылыққа алып, суд

КАРАР ЕТТИ:

Даўа арза толық қанаатландырылсын.

Жуўапкер «Saribaev Sayipnazar» фермер хожалығынан даўагер «Shimbay da'n» жуўапкершилиги шекленген жәмийети пайдасына 4 306 789,68 сом тийкарғы қарызы ҳәм 34 000 сом почта қәрежети өндирилсин.

Жуўапкер «Saribaev Sayipnazar» фермер хожалығынан Республика бюджетине 340 000 сом мәмлекетлик бажы өндирилсин.

Шешиўши қарар қабыл етилгеннен кейин он күн өткеннен соң нызамлы күшине киреди.

Шешиўши қарар нызамлы күшине киргеннен соң орынлаў хатлар берилсин.

Шешиўши қарар үстинен ол қабыл етилген күннен баслап он күн ишинде усы суд арқалы Қарақалпақстан Республикасы судына апелляциялық арза бериў (прокурор протест келтириў) яки нызамлы күшине кирген ҳәм апелляция тәртибинде көршүшеген үсүшүйши қарар үстинен ол нызамлы күшке кирген күннен басла це кассация тәртибинде арза бериў (прокурор протест келтири

Судья:

Б.Т.Бекмуратов